

L'ATLES LINGÜÍSTIC DE LA COMUNITAT VALENCIANA. UNA PRESENTACIÓ

1. INTRODUCCIÓ

La Generalitat Valenciana va convocar el 1993 un concurs públic per a la realització d'un *Atles lingüístic de la Comunitat Valenciana* (ALCV). Els guanyadors del concurs fórem un equip d'investigadors de les universitats d'Alacant (UA), València (UV) i Jaume I, de Castelló (UJI). El grup estava format per set persones: el director (el qui signa aquest treball, de la UA) i sis coordinadors de zona. Es va dividir el territori valencià en sis zones: tres al sector valencianoparlant i tres al sector castellanoparlant. Els coordinadors del primer sector eren Lluís Gimeno Betí (UJI, nord), Emili Casanova (UV, centre) i Josep Martines (UA, sud); i els del segon: José Ramón Gómez Molina (UV, nord), Antonio Briz (UV, centre) i Francesc Gimeno (UA, sud).

L'obra s'ha realitzat en un termini de quatre anys (1994-1997). Actualment, les dades de les 155 enquestes es troben en procés d'informatització en l'Àrea de Política Lingüística de la Generalitat Valenciana.

En aquest treball oferim informació d'aspectes metodològics i tècnics de l'ALCV —com ara la xàrcia de localitats, els informants, els enquestadors i els qüestionaris—, i una mostra de tres mapes elaborats i breument comentats.

2. XÀRCIA DE LOCALITATS

La xàrcia de localitats es distribueix amb una mitjana de cinc localitats per comarca, entre les quals sempre hi ha la capital comarcal. En total, la xàrcia comprèn 155 localitats.

En la zona valencianoparlant s'han investigat 108 localitats:

- 20 (una per comarca) amb qüestionari ampli de 1.339 preguntes,
- 88 (entre tres i set per comarca; generalment cinc) amb qüestionari reduït de 604 preguntes.

Vet ací les localitats enquestades (vegeu el mapa 1):

ELS PORTS: Forcall (Fo); Morella (Mo), Sorita (So), Castellfort (Ca), la Mata (Ma), Vallibona (Va).

EL BAIX MAESTRAT: la Jana (Ja); Vinaròs (Vi), la Pobla de Benifassà (Po), Alcalà de Xivert (Ac), Rossell (Ro), Cervera (Ce).

L'ALT MAESTRAT: Culla (Cu); Albocàsser (Ab), Vilafranca (Vi), Tírig (Ti), Ares (Ar).

L'ALCALATÉN: l'Alcora (Al); Llucena (Ll), les Useres (Us), Xodos (Xo).

LA PLANA ALTA: Vilafamés (Vi); Castelló de la Plana (Ca), la Torre dels Domenges (TD), Bell-lloc del Pla (Be), Orpesa (Or), Torreblanca (Tb).

LA PLANA BAIXA: Tales (Ta); Borriana (Bo), Ribesalbes (Ri), Almenara (Al), la Vall d'Uixó (VU), Aín (Ai).

EL CAMP DE MORVEDRE: Algímia (Aa); Sagunt (Sa), Algar (Ar), Gilet (Gi), Faura (Fa).

EL CAMP DE TÚRIA: Benaguasil (Be); Lliria (Ll), Casinos (Ca), Bétera (Bt), Olocau de Carraixet (Ol).

L'HORTA: Silla (Si); València (Va), Paiporta (Pa), Rafelbunyol (Ra), Borbotó (Bo), Puçol (Pu), Almàssera (Al), el Poblenou del Pi (Po).

LA RIBERA: Guadassuar (Gu); Alzira (Al), Cullera (Cu), Sumacàrcer (Su), Torís (To), Llaúri (Ll).

LA COSTERA: la Granja de la Costera (Gr); Xàtiva (Xa), la Font de la Figuera (Fo), Llanera de Ranes (Ll), Vallada (Va).

LA SAFOR: la Font d'en Carrós (Fo); Gandia (Ga), Benifairó de la Vall-digna (Be), Llocnou de Sant Jeroni (Ll), Oliva (Ol).

LA VALL D'ALBAIDA: Salem (Sa); Ontinyent (On), Atzeneta d'Albaida (At), l'Olleria (Ol), Quatretonda (Qu).

L'ALCOIÀ: Castalla (Ca); Alcoi (Al), Benifallim (Bf), Tibi (Ti), Beneixama (Be).

EL COMTAT: Cocentaina (Co); l'Orxa (L'O), Gorga (Go), Planes de la Baronia (Pl), Famorca (Fa).

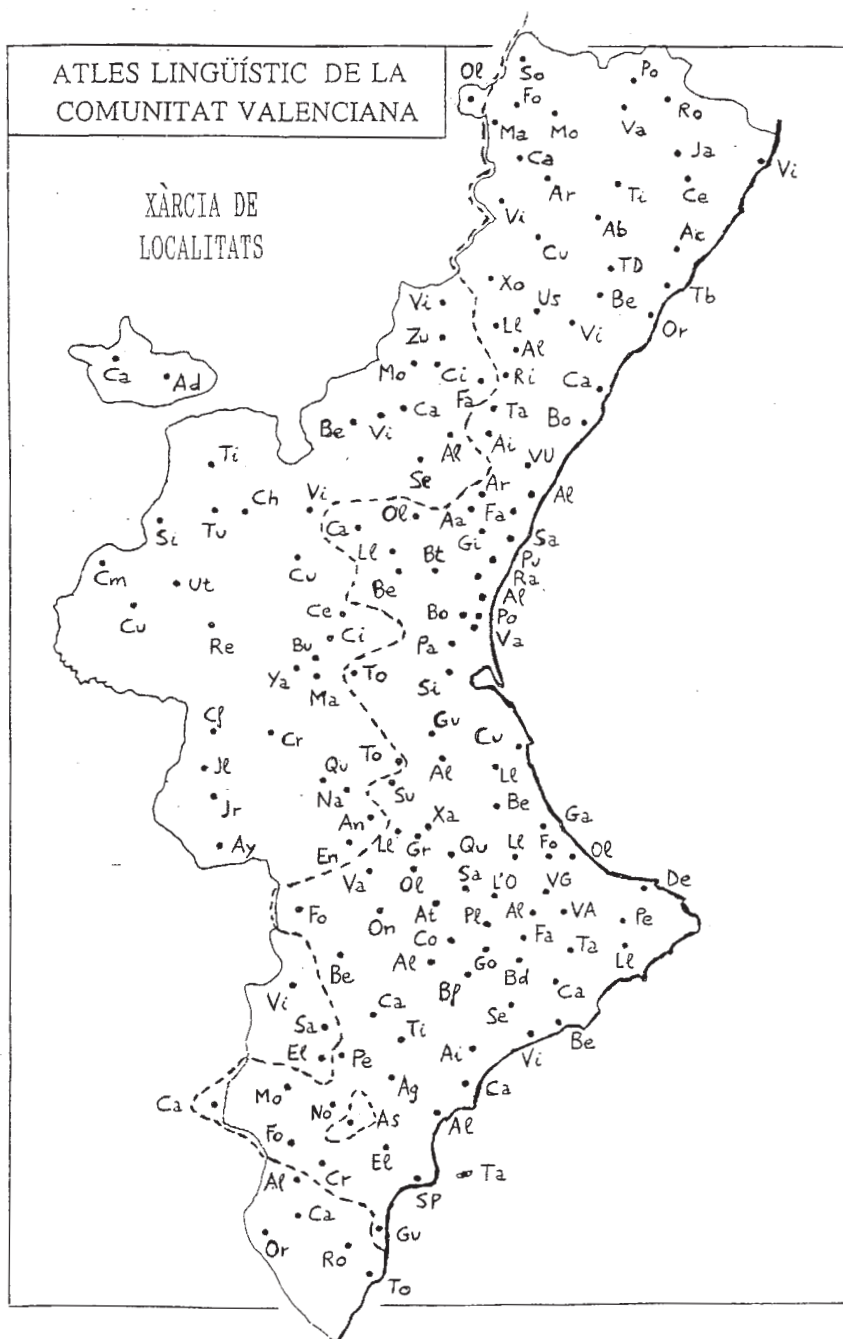
LA MARINA ALTA: Pedreguer (Pe); Dénia (De), la Vall de Gallinera (VG), la Vall de Laguart (VA), Llíber (Ll), Alcalà de la Jovada (Al).

LA MARINA BAIXA: Beniardà (Bd); Benidorm (Be), la Vila Joiosa (Vi), Callosa d'en Sarrià (Ca), Tàrbena (Ta), Sella (Se).

LES VALLS DEL VINALOPÓ: Monòver (Mo); Novelda (No), el Carxe (Jumella) (Ca), Petrer (Pe), el Fondó de les Neus (Fo).

L'ALACANTÍ: Alacant (Al); Aigües de Busot (Ai), Agost (Ag), el Campello (Ca), Tabarca (Ta).

EL BAIX VINALOPÓ: Elx (El); Crevillent (Cr), Guardamar (Gu), Santa Pola (SP).

MAPA 1. Xàrcia de localitats.

En la zona castellanoparlant s'han investigat 47 localitats:

- 9 (una per comarca) amb qüestionari ampli de vora un miler de preguntes,
 - 38 (quatre per comarca) amb qüestionari reduït de vora 300 preguntes.
- Vet ací les localitats enquestades (vegeu el mapa 1):

ELS PORTS: Olocau del Rey (Ol).
 EL RINCÓN DE ADEMÚZ: Ademuz (Ad), Castielfabib (Ca).
 EL ALTO MIJARES: Cirat (Ci); Zucaina (Zu), Villahermosa del Río (Vi), Fanzara (Fa), Montanejos (Mo).
 EL ALTO PALANCIA: Segorbe (Se); Algimia de Almonacid (Al), Viver (Vi), Bejís (Be), Caudiel (Ca).
 LOS SERRANOS: Villar del Arzobispo (Vi); Chelva (Ch), Chulilla (Cu), Titaguas (Ti), Túejar (Tu).
 LA HOYA DE BUÑOL: Cheste (Ce); Chiva de Buñol (Ci), Buñol (Bu), Macastre (Ma), Yátova (Ya).
 LA PLANA DE UTIEL: Caudete de las Fuentes (Cu); Requena (Re), Camporrobles (Cm), Sinarcas (Si), Utiel (Ut).
 LA CANAL DE NAVARRÉS: Tous (To); Énguera (En), Anna (An), Navarrares (Na), Quesa (Qu).
 EL VALLE DE COFRENTES: Ayora (Ay); Cofrentes (Cf), Cortes de Palás (Cr), Jalance (Jl), Jarafuel (Jr).
 EL ALTO VINALOPÓ: Villena (Vi); Elda (El), Sax (Sa).
 EL VINALOPÓ MEDIO: Aspe (As).
 EL BAJO SEGURA: Orihuela (Or); Albatera (Al), Callosa de Segura (Ca), Rojales (Ro), Torrevieja (To).

Si comparem la xàrcia de localitats de l'ALCV amb la dels altres atles lingüístics que s'han ocupat de les terres valencianes de parla catalana, veurem com l'ALCV és el que presenta de bon tros una densitat més gran de localitats, com mostra el quadre següent:

Atles	ALC	ALPI	ALDC	ALCV
Nombre de localitats				
valencianes catalanòfones	13	25	47	108

Si ens limitem encara més, per exemple, a l'àmbit de la província d'Alacant, l'evolució, entre els quatre municipis estudiats pel primer atles a la totalitat del darrer, ha estat aquesta:

Atles	ALC	ALPI	ALDC	ALEP	ALCV	ALVA
Nombre de localitats catalanòfones de la província d'Alacant	4	8	12	13	37	109

Alguns atles lingüístics catalans s'han centrat només en l'estudi de les localitats de parla catalana: l'ALDC (amb l'excepció de dues poblacions benasqueses), l'ALDT, l'ALTA, l'ALVA. Però una altra part ha afegit a les poblacions catalanòfones diverses localitats fronteres pertanyents als àmbits lingüístics veïns. Així ho han fet l'ALC, l'ALPI, l'ALPO i l'ALCV.

Cal dir que en el cas de l'ALPI aquest fet ve donat pel seu àmbit peninsular, i en l'ALCV la incorporació de les comarques castellanoparlants va ser una exigència de l'entitat promotora de l'atles, la Generalitat Valenciana. Atesos els resultats aconseguits, hem de confessar que ha estat un encert. Gràcies a l'estudi global de tota la Comunitat Valenciana ha estat possible mostrar: *a*) l'extensió d'alguns catalanismes lèxics en part de les terres valencianes de parla castellana (com ara *garrofero* [mapa 2] i *sutja* [mapa 3]), i *b*) la continuïtat a un costat i a l'altre de la frontera lingüística dels mateixos tipus lèxics (com ara *panís* / *panizo* i *dacsa* / *adaza* [mapa 4]).

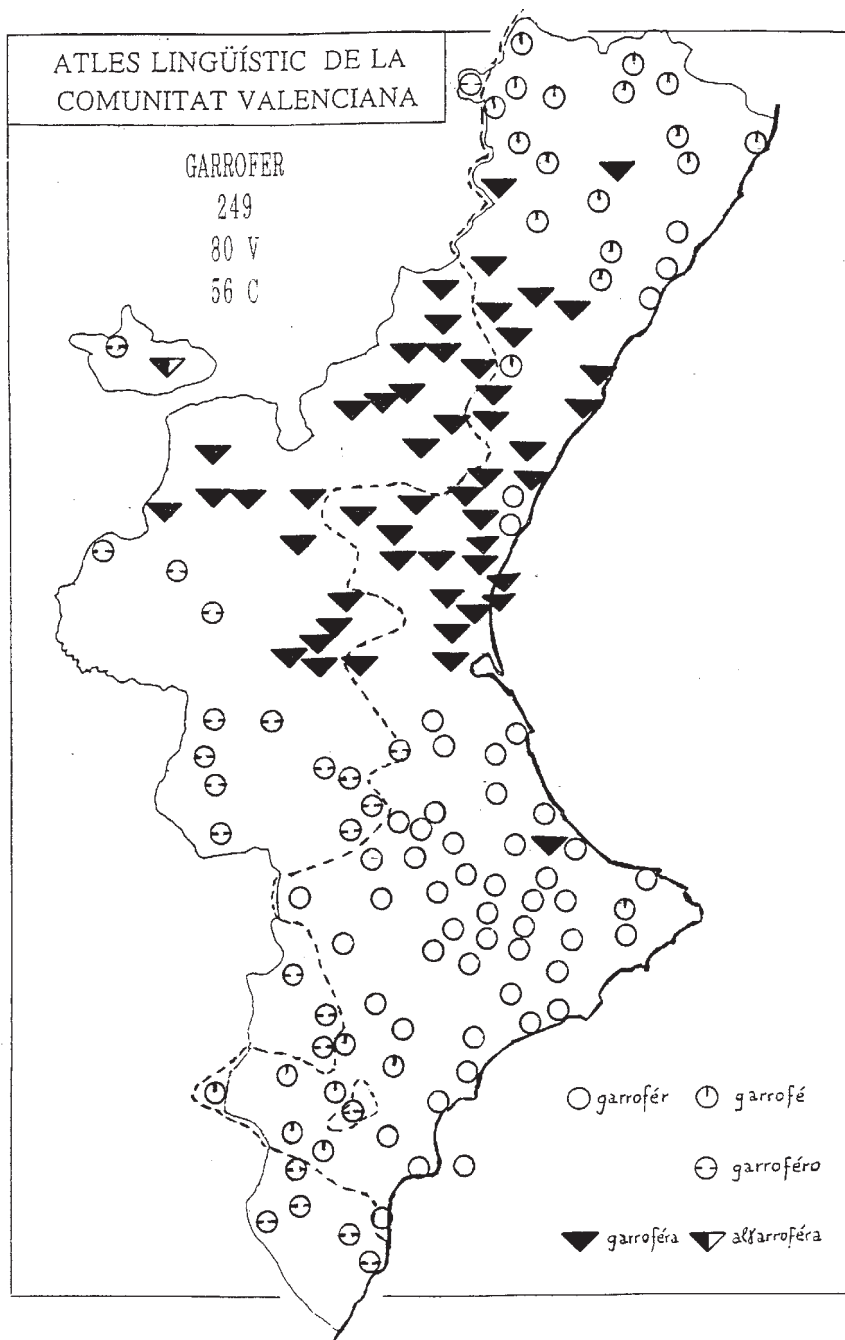
3. INFORMANTS

En les enquestes de l'ALCV hem procurat enquestar en cada poble dos o més informants d'edat madura, entre seixanta i setanta-cinc anys, hòmens i dones. Atès el caràcter del qüestionari, amb moltes preguntes sobre la vida agrícola i sobre el món natural, els membres d'aquesta generació eren els que ens podien fornir materials més complets i valuosos.

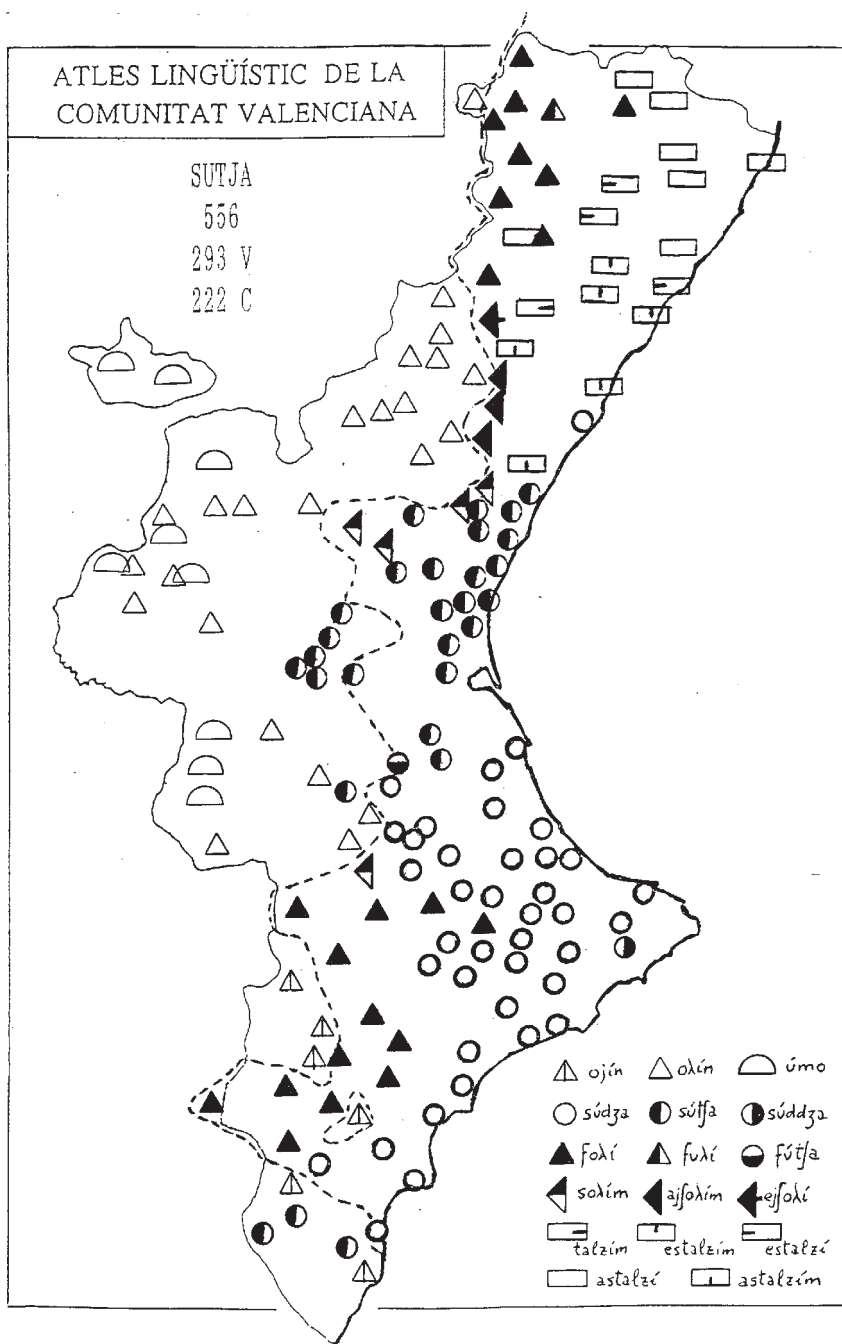
Hem realitzat les enquestes quasi sempre en locals públics (residències d'ancians, locals municipals, reservats en casinos, etc.), en presència de diversos informants: això ens ha permès copsar nombroses variants fonètiques i lèxiques. Quan teníem bons informants, hem procurat aprofitar-los per a la màxima part d'enquesta possible, però en general la gran extensió del qüestionari ampli (1339) ens ha aconsellat canviar d'informants en cada sessió (de cap a tres hores).

4. ENQUESTADORS

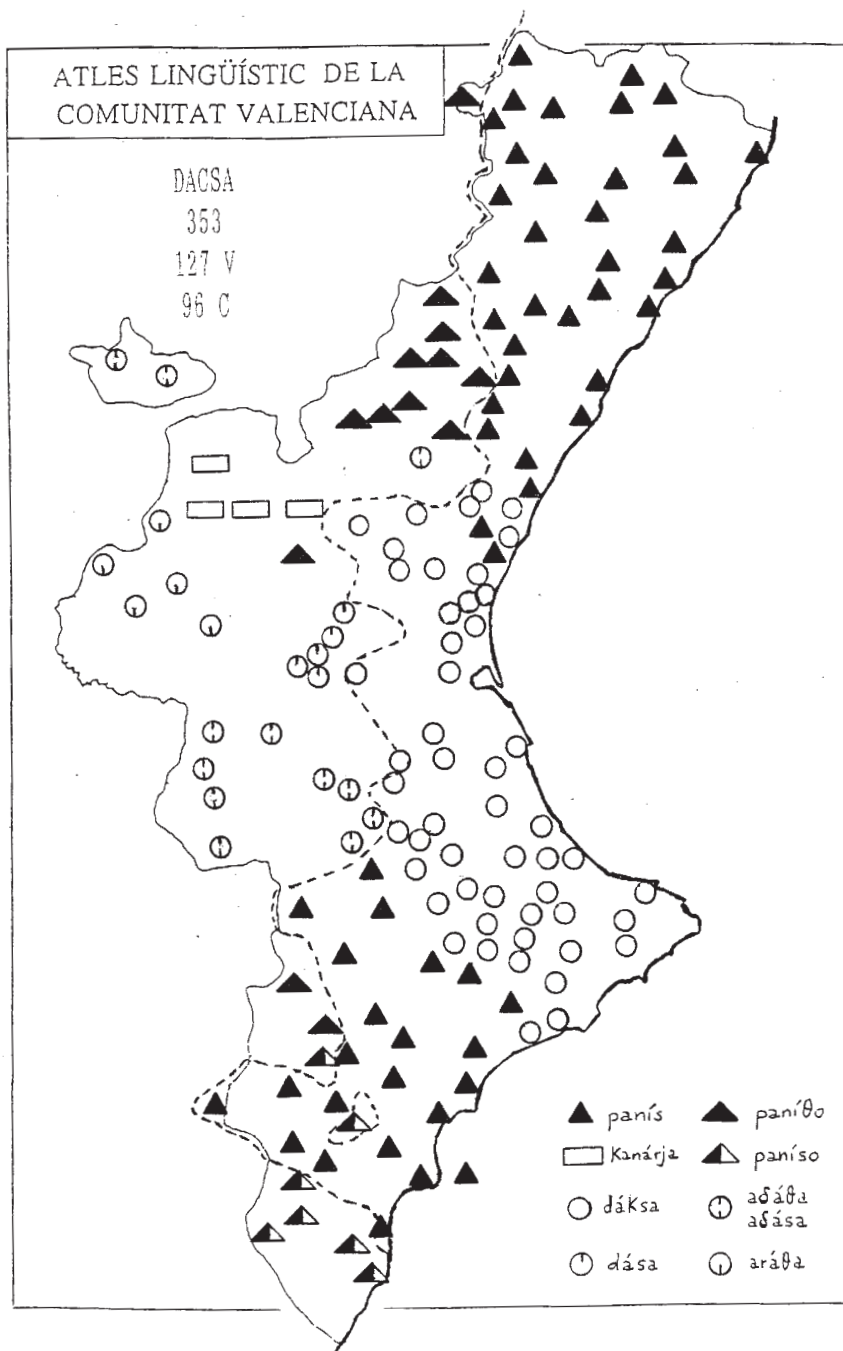
Hem procurat que les enquestes les realitzara un equip de dos enquestadors. Un sol enquestador pot perdre matisos, mentre que compartint la tasca s'evita el cansament que produeixen llargues sessions d'enquesta i es fa front

MAPA 2. Garrofer.

MAPA 3. Sutja.

MAPA 4. Dacsá.

millor als problemes que presenten els desplaçaments i la selecció d'infor-
mants. Les enquestes amb qüestionari ampli les ha realitzades sempre un
equip de dos enquestadors, format pel director i el coordinador de la zona.
Per raons d'ordre pràctic —agilitar la realització del projecte— les enquestes
amb qüestionari reduït han estat fetes generalment per un sol enquestador.
Els enquestadors de l'ALCV han estat els següents.

Zona nord valencianoparlant (coordinador: Lluís Gimeno Betí)

- El director i el coordinador: Fo, Ja, Cu, Al, Vi(lafamés), Ta.
- El coordinador: Ti, Ll, Us, Xo, Ca, TD, Be, Or, Tb, Bo, Al, VU, Ai.
- Pere Navarro: Mo, Ma, So, Ca, Vi(lafranca).
- Miquel Àngel Pradilla: Va, Vi(naròs), Ce, Ab, Ar.
- Pere Navarro i Miquel Àngel Pradilla: Ac, Ro, Po.
- Josep Saborit: Ri.

Zona centre valencianoparlant (coordinador: Emili Casanova)

- El director i el coordinador: Aa, Be(naguasil), Si, Gr, Gu, Fo(nt d'en Carrós), Sa
- El coordinador: Sa, Bt, Va(lència), Ra, Cu, Xa, Va(llada), On, At, Qu, Ll(oc Nou), Ol(iva).
- Marina Zaragoza: Ca, Ll(íria), Ol(ocau), Su, Al(zira), Ll(aurí), Be.
- Pere Lluís i M. Ascensió Estellés: Al(màssera), Po, Pu, Bo.
- Joaquim Martí Mestre: Ar, Gi, Fa.
- Vicent F. Garcia Perales: Fo(nt de la Figuera), Ll(anera).
- Francesc Llorens i Mocholí: Pa.
- Vicent Beltran: Ga.
- Vicent Beltran i Carles Segura: To.

Zona sud valencianoparlant (coordinador: Josep Martines)

- El director i el coordinador: Ca(stalla), Co, Pe(dreguer), Bd, Mo, Al(acant), El.
- El coordinador: Se, Tà(rbena), Be(nidorm), Vi, Ti, Be(neixama), Fo(ndó de les Neus), Ca(rxe), Pe(trer), No, Ag, Ta(barca), Ai, Ca(mpello).
- Josep Tormo Colomina: L'O, Al(coi), Pl, Fa, Ol(leria), Go, Bf.
- Vicent Beltran: De, VG, VA, Ll(íber), Ca(llosa), Al(calà).
- Carles Segura: Gu, Cr, SP.

Zona nord castellanoparlant (coordinador: José Ramón Gómez Molina)

- El director i el coordinador: Ci(rat), Se.
- El coordinador i Begoña Gómez: Ol, Ad, Zu, Mo.
- El coordinador, Begoña Gómez i Francesc Llopis: Ca(stielfabib), Vi, Fa, Al, Vi, Be, Ca(udiel).

Zona centre castellanoparlant (coordinador: Antonio Briz)

- El director i el coordinador: Vi(llar del Arzobispo), Ce, Cu (Caudete de las Fuentes), To.
- El director i José Ramón Gómez Molina: Ay.

- El coordinador: Re, Ut, Cm, Si, An, En, Na, Qu.
- El coordinador i Oreto Marrades: Ch, Cu (Chulila), Ti, Tu.
- José Ramón Gómez Molina, Begoña Gómez i Francesc Llopis: Cf, Cr, Jr, Jl.
- Amparo Ricós i Roberto Ortí: Ma, Ya
- Hèctor X. Salvà i Amparo Ricós: Ci (Chiva).
- Amparo Pallás i Amparo Ricós: Bu.

Zona sud castellanoparlant (coordinador: Francesc Gimeno)

- El director i el coordinador: Vi(llena), Or(ihuela).
- El coordinador: El, Sa, As, Ca, Ro, To, Al.

5. QÜESTIONARIS

Pel que fa al nombre de qüestionaris, la majoria dels atles catalans es basen en un de sol. En el nostre ALCV, per raons sobretot de temps (la urgència d'enllestir les enquestes en un termini de quatre anys marcat pel contracte amb l'organisme finançador), vàrem optar per una duplicitat de qüestionaris. Amb un qüestionari ampli (de 1.339 preguntes a la zona valencianoparlant i de 1.079 a la zona castellanoparlant)¹ s'han fet enquestes en 29 localitats (una per cada comarca, 20 a la zona valencianoparlant i nou a la zona castellanoparlant) a càrrec del director i del coordinador de cada zona. Un altre qüestionari reduït (de 604 preguntes a la zona valencianoparlant i de 285 a la zona castellanoparlant) ha estat completat pels coordinadors i els seus col·laboradors en 126 localitats (88 valencianoparlants i 38 castellanoparlants).

Tot seguit, oferim la distribució i el nombre de preguntes dels diversos apartats de tots dos qüestionaris (i en apèndix el qüestionari reduït complet). Com es pot comprovar, la reducció de preguntes va afectar molt poc l'apartat de morfologia i sintaxi.

ALCV: QÜESTIONARI AMPLI

1. Agricultura i món rural.....	173	(1-173)
2. Fitonímia	190	(174-363)
3. Zoonímia domèstica	57	(364-420)
4. El poble i els oficis	39	(421-459)
5. La casa i la cuina	115	(460-574)
6. Gastronomia	78	(575-652)
7. Ludonímia i món infantil	92	(653-744)
8. Parts del cos, accions, colps, defectes i malalties	170	(745-914)
9. Aspecte físic i caràcter de les persones	165	(915-1079)
10. Fonètica.....	7	(1080-1086)
11. Morfologia i sintaxi	253	(1087-1339)

1. El mateix que a la zona valencianoparlant sense les preguntes de fonètica i de morfosintaxi.

ALCV: QÜESTIONARI REDUÏT

1. Agricultura, món rural i meteorologia	45	(1-45)
2. Fitonímia domèstica	90	(46-135)
3. Fitonímia silvestre	25	(136-160)
4. Zoonímia domèstica	19	(161-179)
5. Zoonímia silvestre	68	(180-247)
6. El poble. Els oficis. La casa. La cuina	50	(248-297)
7. Gastronomia	22	(298-319)
8. Parts del cos. Accions. Colps. Defectes i malalties	30	(320-349)
9. Ludonímia i món infantil	28	(350-377)
10. Aspecte físic i el caràcter de les persones	25	(378-402)
11. Morfologia i sintaxi	202	(403-604)

Pel que fa al nombre de preguntes, el quadre següent permet veure la posició dels dos qüestionaris l'ALCV, entre els altres atles lingüístics que han estudiat l'àmbit català:

Atles	ALPO	ALDT	ALCV	ALTA	ALA	ALPI	ALC	ALCV	ALDC
Nombre de preguntes	565	571	reduït 604	1.091	1.232	1.244	1.276	ampli 1.339	2.452

6. TRES MAPES DE L'ALCV

El mapa 2 (*garrofer* 'arbre que fa garrofes') ens mostra la notable extensió de la variant *garrofera*, tant al sector valencianoparlant (des de l'Alcalatén fins a l'Horta) com en el sector castellanoparlant (des de l'Alt Millars a la Foia de Bunyol). *Garrofera*, que en català només és forma valenciana (documentada d'ençà del segle XIV, DCOR), és possible que siga una recialla de l'aragonès. *Garrofer*, la variant normal catalana, es troba tant al nord com al sud de les terres valencianes. De la mateixa manera que amb *garrofera*, també la variant *garrofer* es continua en les terres de parla castellana interiors i meridionals en la variant *garrofero*, segurament d'influència catalana.

El mapa 3 (*sutja*) ens mostra la gran extensió de la forma catalanooriental *sutja*, des de la Plana Baixa fins al Baix Vinalopó, amb quatre variants: a) *sutja* (amb africada palatal sonora) des de la Ribera al Baix Vinalopó; b) *sutxa* (amb africada palatal sorda) del Camp de Morvedre a la Ribera; c) *suttja* (amb geminada palatal sonora) a Llíber (la Marina Alta); i d) *futxa* a Tous (la Canal

de Navarrés).² La forma *sutja* es manté com a mostra del substrat català a les comarques castellanoparlants de la Foia de Bunyol, la Canal de Navarrés i el Baix Segura. En la resta de comarques castellanoparlants s'usa el general *hollín* i la forma aproximativa *humo*.

La forma catalanooccidental *estalzí* (amb variants *estalzim* i *talzim*) és viva a les comarques septentrionals litorals. L'aragonès *follín* ha estat adaptat com a *follí* a les comarques interiors septentrionals i meridionals. A la variant *sollim* (ja coneguda, arplegada pel diccionari de Josep Escrig, de 1851, amb els derivats *sollimat* i *sollimós*), cal afegir-hi les encara no enregistrades *eixollí* i *eixollim*. Al nostre parer, *sollim* (i les altres variants) no són resultat d'un encreuament entre *follí* i *sutja* (com suggereixen el DCVB i el DCor) sinó adaptació de l'aragonès *follín*, a través d'una variant *zollín*.³

El mapa 4 (*dacsa* 'planta *Zea mays*') ens mostra la notable extensió de la forma valenciana (i també eivissenca) *dacsa*, des del Camp de Morvedre fins a la Marina Baixa. La forma catalanooccidental *panís* es retroba als sectors septentrional i meridional. Aquest mapa és especialment il·lustratiu de la utilitat d'estudiar conjuntament totes les terres valencianes. D'una manera semblant al que hem vist en els dos mapes anteriors, però ara d'una forma més cridanera, retrobem els mateixos tipus lèxics als dos costats de la frontera lingüística. A l'oest de *panís* trobem l'aragonès *panizo* tant al nord com al sud; a l'oest, *dacsa* es continua en *adaza* i variants. A la comarca dels Serrans trobem la forma *canaria*.

Esperem que aquests tres mapes que acabem de comentar breument hagen servit per a donar una idea de l'interès i de la utilitat dels materials que hem reunit en l'ALCV.

JORDI COLOMINA I CASTANYER

REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

ALA = GRIERA, Antoni (1960). *Atlas lingüístic d'Andorra*. Andorra: Ediciones Polígrafa. 20 p. 1.232 mapes.

ALC = GRIERA, Antoni (1923-1964). *Atlas lingüístic de Catalunya*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans: Ediciones Polígrafa. 8 v. 1.276 mapes.

ALDC = BADIA, Antoni M.; PONS I GRIERA, Lúcia; VENY, Joan (1993). *Atles lingüístic del domini català. Qüestionari*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans. 248 p.

ALDT = GIMENO BETÍ, Lluís (1997). *Atles lingüístic de la diòcesi de Tortosa*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans. 571 mapes.

2. Aquesta variant *futxa*, així com *futja*, que segons FERRANDO (1989, p. 414) és viva a Ontinyent, potser són resultat d'un encreuament entre *sutja* i *follí*.

3. En aragonès són bastant habituals els intercanvis entre *f-* i *z-* inicials, com es pot comprovar en els materials de l'ALEANR.

- ALEANR = ALVAR, Manuel; LLORENTE, Antonio; BUESA Tomás (1979-1983). *Atlas lingüístico y etnográfico de Aragón, Navarra y la Rioja*. Saragossa. 12 v.
- ALEP = ALVAR, Manuel (1974). *Atlas lingüístico de España y Portugal*. Cuestionario. Madrid.
- ALPI = NAVARRO TOMÁS, Tomás (1962). *Atlas lingüístico de la Península Ibérica*. Vol. 1. Madrid: Consejo Superior de Investigaciones Científicas. 75 mapes.
- ALPO = GUITER, Henri (1966). *Atlas linguistique des Pyrénées Orientales*. París: Centre National de la Recherche Scientifique. 32 p. 536 mapes.
- ALTA = NAVARRO GÓMEZ, Pere (1996). *Atles lingüístic de la Terra Alta*. Tarragona: Diputació de Tarragona. 1.107 mapes.
- ALVA = COLOMINA TORMO, Josep. *Atles lingüístic del valencià meridional i alacantí*. [En preparació]
- DCOR = COROMINES, Joan [Amb la col·laboració de Joseph Gulsoy i Max Cahner] (1980-1991). *Diccionari etimològic i complementari de la llengua catalana*. Barcelona: Curial: La Caixa.
- DCVB = ALCOVER, Antoni; MOLL, Francesc de B. (1926-1968). *Diccionari català-valencià-balear*. Palma: Moll. 10 v.
- ESCRIG (1851) = ESCRIG, Josep (1851). *Diccionario valenciano-castellano*. València: P. Aguilar. 900 p. [Segona edició, València: P. Aguilar, 1871, idèntica a la primera]
- FERRANDO (1989) = FERRANDO, Antoni (1989). «La formació històrica del valencià». A: *Segon Congrés Internacional de la Llengua Catalana. Història de la Llengua*. València: Universitat de València, p. 399-428.

APÈNDIX

QÜESTIONARI REDUÏT DE L'ALCV

1. Agricultura, món rural i meteorologia		
001 comporta de la sèquia	040 granissada	076 figaflor
002 marc del trestallador	041 rosada	077 macoca
003 esquitar	042 rosada blanca	078 caqui
004 esquit	043 aurèola de la lluna	079 caquier
005 aigua	044 estel (ancians)	080 garrofer
006 fang	045 estel (jóvens)	081 rebrot
007 xafar fang		082 lledó
008 font	2. Fitonímia	083 lledoner
009 fonts	046 arbre	084 nespra
010 ventet molt fred	047 arbre jove	085 nesprera
011 l'era	048 les arrels	086 nispro
012 rutló de l'era	049 part més alta de l'arbre	087 nisprer
013 passar el rutló	050 caure la flor de l'arbre	088 olivera borda
014 punta de la sàrria	051 trencar una branca pel pes	089 tagzim
015 eix del carro	052 llenya	090 gerró
016 jou	053 feix gran	091 rutló de l'almàssera
017 cavar fondo	054 feix menut	092 gerra
018 terròs	055 collir	093 remòlta
019 camp	056 collita	094 atzerola
020 camps	057 ametla	095 galló de taronja
021 llavor	058 ametler	096 meló d'Alger
022 un solc sí i l'altre no	059 camp d'ametlers	097 penjoll de raïm
023 un dia sí un dia no	060 corfa verda	098 xanglot
024 muntanya	061 llevar la corfa	099 xafar raïm
025 arran de	062 corfa dura	100 cup
026 cim	063 galló d'ametla	101 bullit
027 cadolla	064 les anous	102 creïlla
028 travessa	065 anouer	103 clofoll de ceba
029 costera	066 poma	104 bajoca
030 recer	067 pomera	105 fesol
031 arrececat	068 albercoc	106 engrunar fesols
032 llamp en el cel	069 albercoquer	107 coliflor
033 llamp a terra	070 bresquilla	109 lletuga d'encisam
034 plovitejar	071 bresquillera	110 tomaca
035 pluja fluixa	072 melicotó	111 cogombre
036 araboga	073 alberge	112 alficòs
037 plovent	074 préssec	113 tàpera
038 neu granular	075 pàmpol	114 carlota
039 granís		115 lletsó
		116 carabassa
		117 albergínia

- 118 pebrera (*Capsicum annuum*)
 119 pebre roig
 120 pebrera al forn feta a tires
 121 pebrereta coenta
 122 espàrrec
 123 alfals
 124 caramull
 125 ple arran
 126 ranter
 127 dacsà
 128 panolla
 129 barrusca
 130 pallocs
 131 despallorfar
 132 roses de dacsà
 133 grans sense esclatar
 134 dacsà rosera
 135 lletilles
 136 punxós
 137 argelaga (*Ulex parviflorus*)
 138 esbarzer (*Rubus ulmifolius*)
 139 esbarzeral
 140 roser bord (*Rosa canina*)
 141 ortiga (*Urtica urens*)
 142 jonc (*Scirpus holoschoenus*)
 143 alfàbega (*Ocimum basilicum*)
 144 gesmil (*Jasminum communis*)
 145 gesmiler
 146 rosella (*Papaver rhoeas*)
 147 timó (*Thymus vulgaris*)
 148 romer (*Rosmarinus officinalis*)
 149 bruc (*Erica multiflora*)
 150 sajolida (*Satureja montana*)
 151 julivert bord (*Fumaria parviflora*)
 152 matafaluga (*Pimpinella anisum*)
 153 fenoll (*Foeniculum vulgare*)
 154 bova (*Typha latifolia*)
 155 aladern (*Rhamnus alaternus*)
 156 espinal (*Crataegus monogyna*)
 157 arbocer (*Arbutus unedo*)
 158 arboç
 159 rovelló (*Lactarius sanguifluus*)
 160 bolet de xop
 3. **Zoonímia**
 161 buc d'abelles
 162 fibló
 163 bou
 164 excrement boví
 165 bouet
 166 jòneg
 167 bou brau
 168 tossar
 169 tossa
 170 verre
 171 pernil
 172 cotna
 173 furó
 174 banastell
 175 titot
 176 maular
 177 incitar el gos
 178 clapir
 179 gossos que cacen junts
 180 ahuixar
 181 llèmena
 182 alacrà
 183 escarabat
 184 panerola
 185 tavà, tavans
 186 llombrígol
 187 sangonera
 188 libèl·lula
 189 palometa
 190 *Mantis religiosa*
 191 corcó
 192 borinot
 193 marieta
 194 grill
 195 saltamartí
 196 cuquet de llum
 197 *Gryllotalpa vulgaris*
 198 teranyina
 199 insecte que sura i nada a colps
 200 sargantana
 201 fardatxo
 202 classes de caragols
 203 cranc
 204 teixó
 205 mostela
 206 gat cervical
 207 esquiol
 208 rata penada
 209 porc feréstec
 210 estol de pardals
 211 *Carduelis chloris* (verderol)
 212 *Carduelis carduelis* (cadernera)
 213 *Serinus serinus* (gafarró)
 214 *Passer domesticus* (teuladí)
 215 *Delichon urbica* (oroneta)
 216 *Hirundo rustica* (oroneta)
 217 *Apus apus* (falcillot)
 218 *Motacilla alba* (coeta)
 219 *Bubo bubo* (brúfol)
 220 *Tyto alba* (òliba)
 221 *Otus scops* (corneta)
 222 *Accipiter nisus* (esparver)
 223 *Lanius senator* (capsot)

224 *Lanius excubitor*
 (capsigrany)
 225 *Pica pica* (garsa)
 226 *Burhinus oedicephalus*
 (xorlit)
 227 *Cuculus canorus*
 (cuquello)
 228 *Vanellus vanellus*
 (judia)
 229 *Upupa epops* (puput)
 230 *Merops apiaster*
 (abellerol)
 231 *Turdus merula*
 (merla)
 232 *Monticola solitarius*
 (solitari)
 233 *Oriolus oriolus*
 (papafigo)
 234 *Sturnus vulgaris*
 (estornell)
 235 *Coturnix coturnix*
 (guatla)
 236 *Alauda arvensis*
 (terrera)
 237 *Alcedo atthis*
 (martinet)
 238 *Fringilla coelebs*
 (pinsà)
 239 *Parus maior* (totestiu)
 240 *Erithacus rubecula*
 (pit-roig)
 241 *Oenanthe oenanthe*
 (còlbit)
 242 *Hippolais polyglota*
 (xenna)
 243 *Acanthis cannabina*
 (passerell)
 244 *Saxicola torquata*
 (bitxac)
 245 *Carduelis spinus*
 (llueret)
 246 *Cisticola juncidis*
 (bossicó)
 247 *Troglodytes troglodytes*
 (passaforats)

4. El poble. Els oficis. La casa. La cuina

248 col·legi
 249 quitrà
 250 bassi
 251 garatge
 252 garatges
 253 creu de terme
 254 Xàtiva
 255 Llorenç
 256 Miquel
 257 Miquelet
 258 Vicent
 259 Vicentet
 260 ferramenta
 261 bossa d'espert per a
 dur els ferraments
 262 post
 263 borumballa
 264 serradura
 265 obrer de vila
 266 manobre
 267 algeps
 268 rajola
 269 atovó
 270 taulell
 271 taulellet de Manises
 272 bastida
 273 brancal
 274 brancalada
 275 clevill
 276 bombeta
 277 calaix d'armari
 278 calaix d'establiment
 279 raig de llum
 280 andana
 281 porxe
 282 flassada
 283 despatxos
 284 ràfel
 285 mà de morter
 286 motle
 287 pou
 288 poal
 289 jo poe
 290 navalla

291 cendra
 292 ximenera
 293 sutja
 294 pica d'escurar
 295 aixeta de la pica
 296 aixeta del tonell
 297 capa de brutesa

5. Gastronomia

298 menjar
 299 tu menges
 300 mullar, sucra
 301 oli brulent
 302 brusenta
 303 les olors
 304 abadejo
 305 cua
 306 clòtxina
 307 corfa del pa
 308 molla de pa
 309 pa bla
 310 tou
 311 tova
 312 llevat
 313 torró
 314 brull
 315 pa beneit
 316 beneir
 317 closca de l'ou
 318 cafenet
 319 barrejat

6. El cos humà

320 olorar
 321 bescoll
 322 trinxet
 323 crosta de sang
 324 esgarrany
 325 la sang brolla
 326 el front
 327 parpalls
 328 queixal del seny
 329 clau (dent)
 330 inflar
 331 empomar
 332 espentar

333 canella
 334 genoll
 335 cosquerelles
 336 renyons
 337 copró
 338 ventositat
 339 aponat
 340 esvarar
 341 bacada
 342 sortit
 343 malalt
 344 metge
 345 passa
 346 aliacrà
 347 pallola
 348 butxaca
 349 mànega

7. *Ludonímia*

350 enjugassat
 351 jugarrí
 352 juguerota
 353 pubil
 354 naixença
 355 creixença
 356 butoni
 357 carraca
 358 batzoles
 359 la Candelera
 360 candela
 361 esperar amb
 candeleta
 362 simbomba
 363 conillets a amagar
 364 buferotes de sabó
 365 cassoletes de fang
 366 versos del joc
 anterior
 367 cércol
 368 rutlar el cércol
 369 engronsar-se
 370 engronsadora
 371 esgolar-se
 372 esgoladora
 373 redolar
 374 escampilla

375 escamarrat
 376 vidriola
 377 xiular

8. *Aspecte físic i caràcter de les persones*

378 presència
 379 lletja
 380 alt
 381 alts
 382 molt alt
 383 sufix *-esa*: vellesa,
 bellesa, naturalesa
 384 coneixences
 385 tu cobres
 386 tu sobres
 387 por
 388 poregós
 389 poregosa
 390 persona roïna
 391 consciència
 392 paciència
 393 deler
 394 delerós
 395 barallar-se
 396 bonegar
 397 bonegó
 398 remugar
 399 esmena
 400 esmenar-se
 401 desempellugar-se
 403 roja

9. *Fonètica i morfosintaxi*

403 no
 404 mig any
 405 reforç de consonants
 finals
 406 *el* xiquet, *els* xiquets
 407 *els* amics, *les* amigues
 408 en *el* carrer, en *el*
 cotxe
 409 tot *el* dia, tots *els* dies
 410 tot *el* món
 411 trists

412 disgusts
 413 refrescs
 414 desitjos
 415 eixe
 416 açò
 417 morts
 418 de fills, només en té *un*
 419 allò que *u* pensa
 420 cinc o sis
 421 huit
 422 nou
 423 dotze (jóvens)
 424 dotze (vells)
 425 dèsset, dènou
 426 díhuit
 427 vint
 428 quaranta
 429 seixanta
 430 huitanta
 431 diminutiu de *lloc*
 432 ací
 433 cap allà
 434 darrere
 435 més aïna, més
 prompte
 436 com?
 437 ausades
 438 a espai
 439 a espaiet
 440 de resquillada
 441 a (d')ell, per a (d')ell
 442 a França
 443 ens en anem
 444 anem-nos-en!
 445 us en aneu
 446 aneu-vos-en!
 447 ens esperem
 448 esperem-nos!
 449 us espereu
 450 espereu-vos!
 451 se li posa davant
 452 espera'l, espera'ls
 453 els ho porte?
 454 sí, porta'ls-ho!
 455 els el porte?
 456 sí, porta'ls-el!

457 els la porte?	502 cap (d')amic	539 posar-se
458 sí, porta'ls-la!	503 hui	540 posar-la
459 els els porte?	504 a les hores d'ara	541 posats
460 sí, porta'ls-els!	505 abans	542 tu perds
461 els les porte?	506 a mitjan(t) abril	543 que jo perda, que ell
462 sí, porta'ls-les!	507 una vegada	perda, que vostè
463 els en porte?	508 prompte	perda
464 sí, porta'ls-en!	509 a l'endemà	544 que nosaltres
465 li ho porte?	510 a la vesprada	perdam
466 sí, porta-li-ho!	511 a la nit	545 si jo perdera, si ell
467 li'l porte?	512 al 1975	perdera
468 sí, porta-li'l!	513 al setembre	546 jo servisc
469 li la porte?	514 a Nadal	547 tu serveixes, ell
470 sí, porta-li-la!	515 en vindre	serveix
471 li'ls porte?	516 quan vindràs	548 que jo servisca, que
472 sí, porta-li'ls!	517 quan vingues	ell servisca
473 Li les porte?	518 ensé que vingues	549 si jo servira, si ell
474 sí, porta-li-les!	519 a l'estiu	servira
475 li'n porte?	520 a l'hivern	550 jo m'adorm
476 sí, porta-li'n!	521 jo	551 que jo m'adorma
477 encantat de	522 nosaltres	552 si jo m'adormira
conèixer-te!	523 vosaltres	553 tu lliges
478 fent-ho	524 em pose o no em	554 llig-ho!
479 deixar-ho	pose?	555 lligiu-ho!
480 deixem-ho	525 et poses o no et	556 que jo llija, que ell
481 deixeu-ho	poses?	llijs
482 ho sé	526 es posa o no es posa?	557 si jo llegira, si ell
483 m'ho diu	527 ens posem o no ens	llegira
484 dóna-m'ho	posem?	558 jo he anat
485 dóna-nos-ho	528 us poseu o no us	559 nosaltres hem anat
486 dis-li-ho	poseu?	560 que nosaltres hagem
487 de llibres...	529 jo pose	fet això
488 en té molts...	530 ell posa	561 que jo faça
489 però no en llig cap	531 jo posava, ell posava	562 jas!
490 n'hi ha	532 si jo posara, si ell	563 jaeu!
491 n'hi havia	posara	564 no m'hi veig
492 n'hi hagué	533 jo posí, ell posà	565 veig
493 n'hi haurà	534 tu posares	566 nosaltres veem
494 que n'hi haja	535 que jo em pose, que	567 que jo veja
495 que n'hi haguera	tu et poses, que ell es	568 que nosaltres vegem
496 havent-n'hi	pose, que ells es	569 si jo vera
497 bastant, bastants	posen	570 veent
498 prou	536 que nosaltres ens	571 que vaja
499 una miqueta	posem	572 que et vistes
500 una miquiua	537 posant	573 fugir
501 encara no, no encara	538 posant-ho	574 cosir

575 jo sent
576 que jo senta
577 jo bat
578 que jo bata
579 que jo sàpia
580 si jo ho sabera
581 jo em muir
582 que em muira
583 obrir
584 jo òbric

585 omplir
586 jo òmplic
587 jo feia
588 jo creia
589 jo treia
590 jo queia
591 vingut, tingut
592 vindré, tindré
593 venint
594 nosaltres diem

595 nosaltres creem
596 nosaltres coneixem
597 nosaltres bevem
598 venguem-ho!
599 veneu-ho!
600 sent
601 vivint
602 jo valc, que jo valga
603 l'he vista
604 les he vistes